

De dagvlinders van 'de Hoge Veluwe'

Voordat wij hier verder gaan met de korte beschrijving per soort, willen we hier eerst het genoegen benadrukken dat het jarenlang waarnemen in een goed natuurgebied, zoals de Hoge Veluwe, geeft. Als men daar oog voor heeft, stuit men steeds weer op verrassingen en dat niet alleen op vlindergebied. Verder willen we graag melding maken van het feit, dat voor een dergelijk onderzoek geen enkele vlinder behoeft te worden gedood en ook de aanschaf van een vlindernet kan achterwege blijven. Behalve de eigen ogen zijn een kijker en een fototoestel vrijwel steeds voldoende om tot een bevredigend resultaat te komen. (Methode van IJzendoorn, zie 'Vlinders' 3, (2), p. 6.)

Om, naar wij hopen, begrijpelijke redenen is in het geval van enkele zeldzame vlinders de plaatsaanduiding vaag. Een opmerkelijke wandelaar

komt de betreffende soort uiteindelijk toch wel tegen.

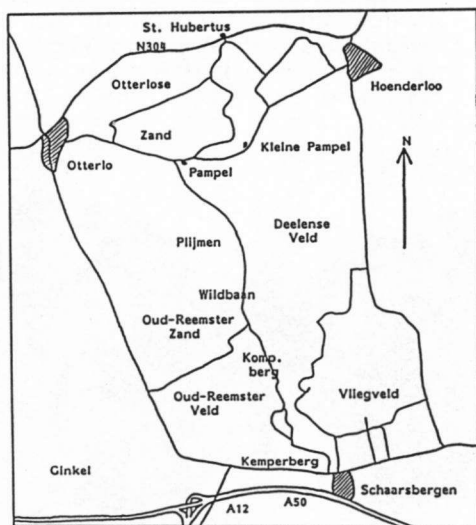
Ter oriëntatie is het kaartje van de Hoge Veluwe nogmaals afgedrukt. We vervolgen nu de behandeling per soort.

LYCAENIDAE

-Groentje (*Callophrys rubi*)
Vooral voorkomend in de oostelijke en zuidelijke Wildbaan. Bijna niet waargenomen in de bloementuinen. Een vrij grote concentratie was ieder jaar te vinden langs een bosrandje (op het zuiden) op de Kompagnieberg. Het maximale aantal dat wij daar telden was 138 ex. op ongeveer 500 meter (5-6-1983). Toen de Struikheide daar in 1986 afstierf, was het met de Groentjes ook snel gedaan.

-Eikepage (*Quercusia quercus*)
De Eikepage is in vrij kleine aantallen waargenomen in het noord-oostelijk bosgedeelte van het Park en ook wel in het gebied Kemperberg. In totaal beschikken we over ongeveer 50 waarnemingen. Aangezien de soort meestal niet opvalt, is het moeilijk een idee van de grootte van de populatie te krijgen. De vlinder werd bijna ieder jaar gezien in de bloementuin bij de Pampel.

-Bruine eikepage (*Nordmannia ilicis*)
Deze soort is in zeer klein aantal (totaal 5 waarnemingen) gezien in het noord-oostelijk bosgedeelte en eenmaal in het gebied van de Kemperberg. Ook van deze vlinder is het moeilijk om de grootte van de populatie te schatten. De soort lijkt nogal zeldzaam.

-Kleine vuurvvlinder (*Lycaena phlaeas*)
Kan vrijwel overal in het Park worden waargenomen, ook in de bloementuinen. Dat de soort door de jaren heen waarschijnlijk in geringe mate fluctueert (zie Geraedts, Voorlopige Atlas, p. 219), klopt niet altijd op plaatselijk niveau: waren de maximale aantallen in de drie bloementuinen in totaal meestal tussen de 10 en 40 exemplaren, in 1983 was dat ineens 660 stuks! Ook op allerlei andere plaatsen op de Hoge Veluwe was de soort toen in overvloed aanwezig.

-Bruine vuurvvlinder (*Heodes tityrus*)
Ook deze soort kan op allerlei plaatsen in het Park worden waargenomen. Deze vlinder kwam vooral voor in de kweektuin voor wilde planten bij de kleine Pampel, in de andere bloementuinen veel minder.

-Heideblauwtje (*Plebejus argus*)
Het Heideblauwtje wordt, meestal niet in groot aantal, waargenomen in de zuidelijke en oostelijke Wildbaan. Op enkele plaatsen is er een grotere dichtheid geconstateerd. Komt weinig voor in de bloementuinen.

-Icarusblauwtje (*Polyommatus icarus*)
In vrij klein aantal waargenomen, nog het meest in de zuidelijke Wildbaan. Eveneens weinig in de bloementuinen.

-Boomblauwtje (*Celastrina argiolus*)
Komt in niet groot aantal voor op de meest verschillende plaatsen in het Park. Weinig in de bloementuinen.

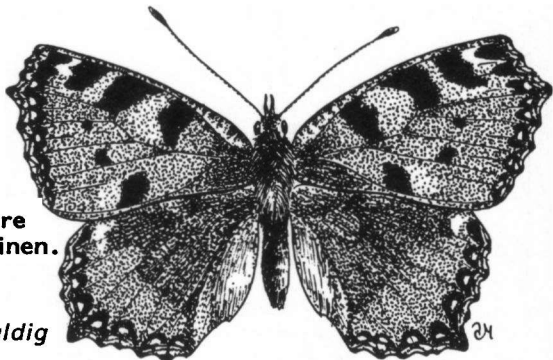
-Heidegentiaanblauwtje (*Maculinea alcon ericae*)
Deze soort kunnen we vinden in het oostelijk vennengebied van de Hoge Veluwe op die plaatsen, waar de Klokjesgentiaan voorkomt, soms verspreid, soms in wat grotere concentratie. Niet in de bloementuinen.

NYMPHALIDAE

-Kleine ijsvogelvlinder (*Ladoga camilla*)
We beschikken slechts over één waarneming van deze soort: 4-8-1984 1 exemplaar in het zuiden van het Park in het gebied Kemperberg. Er komt daar in de omgeving nogal wat Kamperfoelie voor (voedselplant van de rups). Doordat de vlinder een verborgen levenswijze heeft, is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat zij in het verleden steeds over het hoofd gezien is, temeer daar in de omgeving van de Kemperberg buiten het Park de soort eveneens is gezien.

-Atalanta (*Vanessa atalanta*)
De Atalanta is vooral waargenomen in de bloementuinen bij St. Hubertus en bij de Pampel, maximaal 62 exemplaren (in 1976) in de twee bloementuinen samen. De soort kwam in de regel veel minder voor in de kweektuin voor wilde planten bij de Kleine Pampel. Ook wel op allerlei andere plaatsen in het Park, maar in kleine aantallen. Enkele jaren is deze soort buiten de tuinen (bijna) niet waargenomen.

-Distelvlinder (*Cynthia cardui*)
Deze trekvlinder komt eveneens het meest in de bloementuinen voor, maar in de regel in veel kleinere aantallen dan de Atalanta. Een uitschieter was 1980 met maximaal 53 exemplaren.

De Kleine vos komt veelvuldig in de bloementuinen voor.

-Kleine vos (Aglais urticae)

Deze vlinder komt gewoonlijk in grote aantallen in de bloementuinen voor. De maxima per bloementuin liggen meestal tussen enige tientallen en ongeveer 150 exemplaren. Een topdag was 7 augustus 1982: 437 exemplaren in de bloementuin bij de Pampel. Buiten de bloementuinen veel minder. Nog het meest op die plaatsen waar wat te halen valt, bijvoorbeeld eveneens in 1982 bij de ingang Schaarsbergen, waar toen veel Enkelvoudige dahlia's bloeiden.

-Dagpauwoog (Inachis io)

Ieder jaar wordt de Dagpauwoog waargenomen, maar de aantallen in de bloementuinen zijn meestal nogal wat lager dan die van de vorige soort. Ook hier is er een uitschieter op 7 augustus 1982: 70 exemplaren in de bloementuin bij de Pampel. In de rest van het Park in kleine aantallen op die plaatsen waar nectar te krijgen is.

-Gehakkelde aurelia (Polygonia c-album)

Van 1969 tot en met 1974 werd deze soort in klein aantal waargenomen (maximaal 5 in één telling in 1973) in de bloementuinen bij de Pampel en bij St. Hubertus. In 1975 t/m 1982 ontbrak de soort geheel in het Park, vanaf 1983 werd er ieder jaar wel weer een exemplaar in één of twee bloementuinen waargenomen, een en ander overeenkomend met de golftheorie van W. Geraedts (zie voorlopige Atlas, blz. 333).

-Landkaartje (Araschnia levana)

Na slechts enkele waarnemingen in voorgaande jaren nam het aantal geconstateerde exemplaren vanaf 1981 ineens toe, vooral in het gebied Kemperberg nabij de jachtopzienerswoning 'Everzwijnserf' en ook in de drie bloementuinen.

-Kleine parelmoervlinder (Issoria lathonia)

Slechts een waarneming is ons bekend: 16 augustus 1971, 1 exemplaar op de Grote afrikaan in de bloementuin bij de Pampel. Waarnemers: echtpaar De Vries (De Levende Natuur 74, 262 (1971)).

-Duinparelmoervlinder (Fabriciana niobe)

Van deze prachtige vlinder bevat de Hoge Veluwe een mooie populatie, waarvan het zwaartepunt in de zuidelijke wildbaan ligt. Toch kan de vlinder vrijwel overal in het Park verwacht worden, ook in zeer klein aantal in de drie bloementuinen.

-Grote parelmoervlinder (Mesoacidalia aglaja)

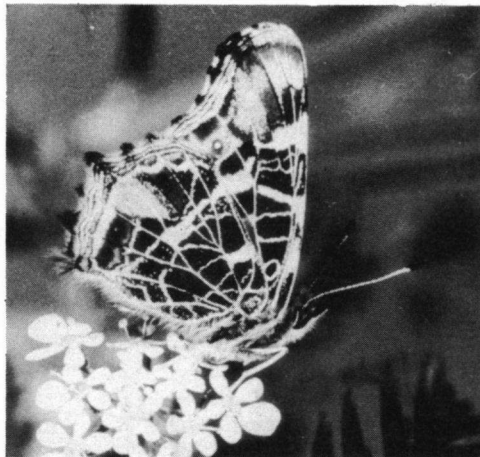
Vergelijkbaar met de vorige soort, hoewel de aantallen meestal kleiner zijn dan van de Duinparelmoervlinder. Enkele waarnemingen in de drie bloementuinen.

-Keizersmantel (Argynnis paphia)

Eén waarneming: 18 augustus 1968, 1 exemplaar op Kleine afrikaan in de bloementuin van St. Hubertus. Waarnemers: echtpaar De Vries (De Levende Natuur, 74, 262 (1971)).

-Bosparelmoervlinder (Mellicta athalia)

Van deze in Nederland zeldzame dagvlindersoort hebben we drie

De laatste jaren bleek het aantal Landkaartjes te zijn toegenomen.

kleine tot zeer kleine populaties ontdekt, waartussen de uitwisselingsmogelijkheden waarschijnlijk gering zijn.

SATYRIDAE

-Argusvlinder (*Lasiommata megera*)

In kleine aantallen in het Park waargenomen, voornamelijk in de drie bloementuinen en in de zuidelijke Wildbaan.

-Koevinkje (*Aphantopus hyperantus*)

Slechts twee waarnemingen zijn ons bekend: 18 juli 1981 1 exemplaar op Akkerdistel bij de Kompagnieberg (C.F. v.d. Bund) en 17 juli 1982 1 exemplaar in de bloemenweide Kleine Pampel (Mevr. De Vries, echtpaar De Gooyer).

-Tweekleurig hooibeestje (*Coenonympha arcania*)

Van deze in Nederland zeer zeldzame vlindersoort zijn in het Nationale Park twee kleine populaties aanwezig. Mogelijk is er nog een derde geweest. De soort vliegt slechts korte tijd en bij slecht weer zijn de vlinders snel verdwenen.

-Hooibeestje (*Coenonympha pamphilus*)

Deze in het Park algemene soort kan men vrijwel overal op grazige plaatsen aantreffen en ook wel in kleine aantallen in de bloementuinen.

-Bruin zandoogje (*Maniola jurtina*)

Ook het Bruin zandoogje kan men op velerlei plaatsen op de Veluwe verwachten. Meestal vrij weinig in de bloementuinen bij St. Hubertus en de Pampel, vrij veel in de kweektuin voor wilde bloemen bij de Kleine Pampel. Ook in de bloemenweide bij de Kleine Pampel dartelen zij overvloedig.

-Heivlinder (*Hipparchia semele*)

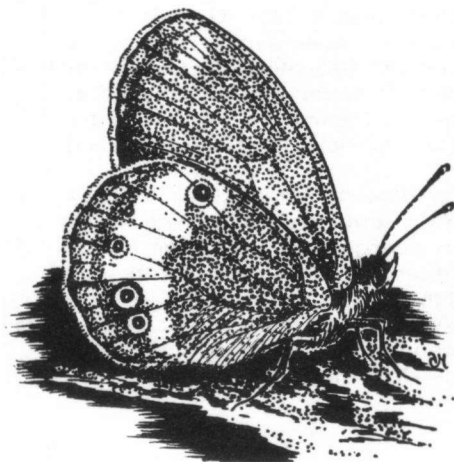
Was steeds een zeer algemene soort in het Park, vooral in de heidegebieden, maar ook in de bloementuinen. Na de winter 1985-1986, waarin de Struikheide massaal afstierf, is de populatie van de Heivlinder enorm afgenomen.

-Kleine heivlinder (*Hipparchia statilinus*)

Over dit klapstuk van de Hoge Veluwe schreven we reeds eerder. De vaste populatie in het Otterlose Zand verdween grotendeels, toen na 1983 de kleine hoeveelheid Struikheide, die daar nog stond, teniet was gegaan. In de Wildbaan kwam de soort vooral voor op die plaatsen, waar verspreide heipollen in de zanden voorkwamen. Na het grotendeels verdwijnen van de Struikheide in de winter van 1985-1986 is de soort flink achteruit gegaan (zie 'Vlinders' 3, nr. 1, blz. 11).

Resumerend kunnen we stellen, dat de vaste populatie van de Hoge Veluwe, inclusief de trekvlinders, uit ongeveer 32 soorten dagvlinders bestaat, waarvan 8 soorten in Nederland vrij zeldzaam tot zeer zeldzaam zijn.

Wordt vervolgd.

Van het Tweekleurig hooibeestje zitten er mogelijk twee populaties op de Hoge Veluwe.

□